

P

Papers
de
treball

Els pressupostos generals de l'Estat per al 2004

Valèria Molina i Pacheco

Generalitat de Catalunya
Departament d'Economia i Finances
Direcció General de Programació Econòmica

El Departament d'Economia i Finances no comparteix necessàriament les opinions expressades pels autors en aquests treballs.

Índex

1. El marc dels pressupostos de l'Estat	3
1.1. Introducció	3
1.2. Les previsions macroeconòmiques	5
1.3. Els objectius del pressupost per al 2004	7
1.4. El compte financer dels Pressupostos Generals de l'Estat	8
2. Les despeses	10
2.1. El pressupost consolidat de despeses	10
2.2. Les polítiques de despesa	12
2.3. La inversió real a Catalunya	17
2.4. Les despeses no financeres del subsector Estat	20
3. Els ingressos.....	22
3.1. El pressupost consolidat d'ingressos	22
3.2. El pressupost d'ingressos del subsector Estat	23
4. L'evolució del pressupost consolidat de l'Estat	26
4.1. Ingressos consolidats	27
4.2. Despeses consolidades	29
5. Conclusions finals	30

Els pressupostos generals de l'Estat per al 2004

Valèria Molina i Pacheco¹

1.

El marc dels pressupostos de l'Estat

1.1. Introducció

El procés d'elaboració dels pressupostos per a l'any 2004 finalitza amb l'aprovació per part del Parlament de la Llei 61/2003, de 30 de desembre.

Seguint el que estableix la Llei 18/2001, de 12 de desembre, general d'estabilitat pressupostària, l'elaboració dels pressupostos per a l'any 2004 s'inicia al mes de març amb un acord del Consell de Ministres –ratificat pels plens del Congrés i del Senat– que fixa el límit de la despesa no financera del subsector Estat en 117.260 milions d'euros, un 2,4% més que l'any 2003. Aquest import inclou el fons de contingència, dotat amb un 2% del pressupost de despesa no financera (és a dir, 2.345,2 milions d'euros) i que té com a objecte atendre necessitats que es presentin al llarg de l'exercici i que no hagin estat previstes en el pressupost inicial.

D'altra banda, i segons el Programa d'estabilitat 2003-2007, l'objectiu² d'estabilitat pressupostària per al conjunt d'administracions públiques és aconseguir l'equilibri pressupostari per a l'any 2004, un lleuger superàvit (0,1% del PIB) per al 2005 i un superàvit d'un 0,2% del PIB i d'un 0,3% del PIB per als exercicis 2006 i 2007.

Una de les novetats dels pressupostos de l'Estat per a l'any 2004 és la inclusió del nou model de finançament de les corporacions locals, que cedeix part de l'IRPF, de l'IVA i de determinats impostos especials (alcohols, hidrocarburs i labors del tabac) a determinats municipis. En aquest sentit, els municipis que s'inclouen en el que s'ha anomenat *model de cessió de rendiments recaptatoris d'impostos estatals* són tant els municipis amb una població de dret de més de 75.000 habitants o capitals de província o de comunitat autònoma, com les províncies i ens assimilats³. En total, més de vuitanta municipis i al voltant d'un 45% de la població estaran afectats pel nou model.

¹ Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Finances, DG de Programació Econòmica.

² A partir d'unes previsions de creixement del PIB real d'un 3% anual.

³ Els municipis turístics també podran accedir a la cessió d'una part dels impostos especials sobre hidrocarburs i sobre les labors del tabac.

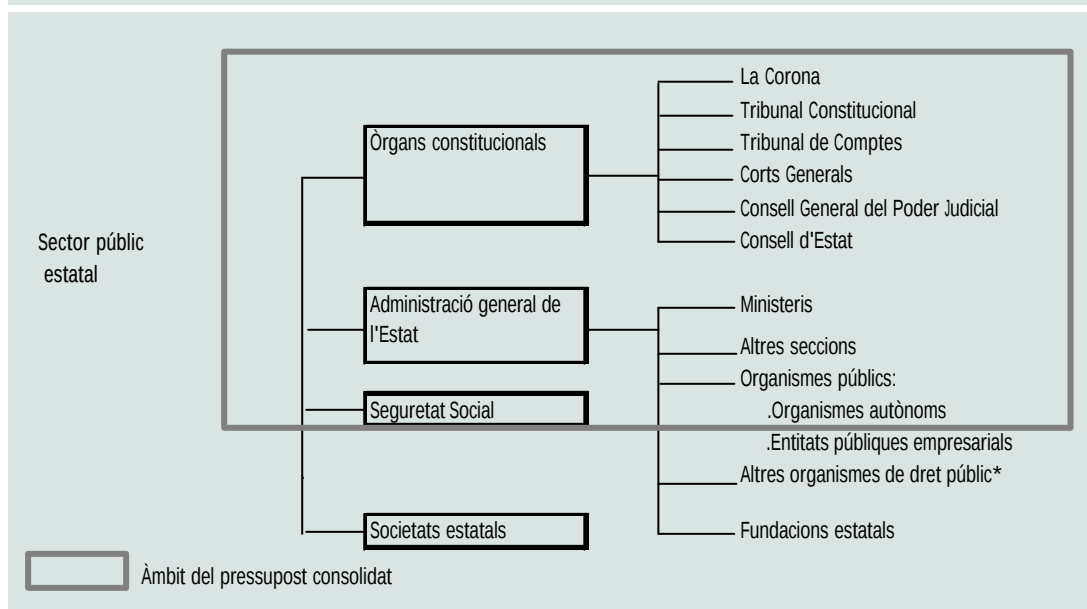
Tanmateix, els percentatges de cessió són poc rellevants i se situen entre un 1% i un 2%, en funció de l'impost i del tipus d'entitat local de què es tracti. De fet, s'estima que eliminant l'efecte dels canvis en el sistema de finançament de les administracions territorials el pressupost de despeses del subsector Estat hauria crescut un 3,9% en comptes d'un 2,4%. En termes monetaris, aquesta divergència equival, aproximadament, a uns 1.700 milions d'euros, xifra que implica menys d'un 1,5% del pressupost de despeses no financeres del subsector Estat.

Segons el mateix Govern, les característiques principals d'aquest pressupost són l'impuls al creixement i a l'ocupació a partir de l'equilibri pressupostari, la reducció dels impostos⁴ i l'augment dels recursos destinats a infraestructures, recerca i altres polítiques que afavoreixen l'activitat empresarial i l'ocupació.

Les despeses totals consolidades són 264.961,71 milions d'euros, amb un creixement d'un 2,4% respecte a l'any 2003, tot i que les despeses no financeres creixen un 4,3% respecte al 2003, amb 220.517,41 milions d'euros.

El pressupost consolidat d'ingressos no financers és de 216.833,01 milions d'euros, amb un augment d'un 5,2% respecte al 2003. Per al subsector Estat els ingressos no financers previstos són de 110.496,20 milions d'euros, un 4,5% més que l'any 2003.

Figura 1. Àmbit del pressupost general de l'Estat

* S'integren al pressupost consolidat aquells organismes públics la normativa dels quals atorga caràcter limitador als crèdits del seu pressupost de despesa.

⁴ Reforma de l'IRPF, supressió de l'IAE als treballadors autònoms i a la majoria d'empreses i congelació dels impostos especials.

Per a la correcta interpretació de les dades presentades en aquest article cal recordar que els pressupostos generals de l'Estat per al 2004 estan integrats per: l'Estat; els organismes autònoms de l'Administració general de l'Estat; la Seguretat Social; els organismes públics⁵; l'Ens Públic Radiotelevisió Espanyola i les restants societats mercantils estatals per a la gestió dels serveis públics de radiodifusió i televisió; les societats mercantils estatals; les fundacions estatals, i les entitats públiques empresarials i els organismes públics restants.

Cal tenir present que el pressupost consolidat no inclou ni l'Ens Públic Radiotelevisió Espanyola i les restants societats mercantils estatals per a la gestió dels serveis públics de radiodifusió i televisió; ni les societats mercantils estatals; ni les fundacions estatals, ni tampoc les entitats públiques empresarials i els organismes públics restants.

1.2. Les previsions macroeconòmiques

El quadre macroeconòmic a partir del qual s'han elaborat els pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004 presenta un creixement del PIB d'un 3%, que es basa en un creixement d'un 3,3% de la demanda interna i una aportació negativa d'un 0,4% del sector exterior⁶. Dins de la demanda interna, el consum final de les llars i la formació bruta de capital fix en béns d'equip i altres productes són els components més dinàmics, amb taxes d'un 3,1% i un 5%, respectivament.

Les expectatives pel que fa als preus es mostren significativament positives, amb una moderació del deflactor de la despesa en consum final de les llars, que passa d'un 3,2% l'any 2003 a un 2,7% el 2004, i del deflactor del PIB, que passa d'un 4,3% a un 2,9%. Tal com ja es va assenyalar en l'anàlisi dels pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2003⁷, les previsions sobre el deflactor del PIB canvien significativament en el temps; així, en el moment de presentar el pressupost del 2003 les previsions per a aquest exercici eren d'un 2,8%, mentre que en el mes de setembre del 2003 el deflactor del PIB per a aquest mateix any s'estima en un 4,3%. Quant al PIB nominal, la taxa de creixement per a l'any 2004 s'estima en un 5,9%, taxa 7 dècimes inferior a la previsió de tancament de l'any 2003 i que s'explica per l'evolució dels nivells de preus.

⁵ Aquells per als quals la normativa atorga caràcter limitador als crèdits del seu pressupost de despesa.

⁶ Amb un creixement d'un 6,3% per a les exportacions i d'un 7% per a les importacions.

⁷ Vegeu Molina i Pacheco, Valèria. "Els pressupostos generals de l'Estat per al 2003". Col·lecció *Papers de treball*. Departament d'Economia i Finances. Generalitat de Catalunya [Barcelona] núm. 13 (març 2003).

Quadre 1
Previsions macroeconòmiques per a l'economia espanyola

Variació anual en %, excepte que s'indiqui el contrari

	2001	2002	2003	2004
PIB per components demanda (% variació real)				
Despesa de consum final nacional	3,0	3,0	2,9	3,1
- Despesa en consum final de les llars	2,8	2,6	2,8	3,1
- Despesa en consum final de les AP	3,6	4,4	3,2	2,9
Formació bruta de capital	2,9	1,1	3,9	3,9
- Formació bruta de capital fix	3,3	1,0	3,3	3,8
Béns d'equip i altres productes	0,4	-2,7	2,8	5,0
Construcció	5,8	4,2	3,7	3,0
-Variació existències (1)	-0,1	0,0	0,1	0,0
Demanda interna	3,0	2,6	3,1	3,3
Exportacions de béns i serveis	3,6	0,0	3,9	6,3
Importacions de béns i serveis	4,0	1,8	6,4	7,0
Saldo exterior (1)	-0,2	-0,6	-0,9	-0,4
PIB (% variació real)	2,8	2,0	2,3	3,0
PIB preus corrents (milers MEUR)	653,3	696,2	742,5	786,6
PIB preus corrents (% de variació)	7,1	6,6	6,6	5,9
Preus i costos (% variació)				
Deflactor del PIB	4,2	4,4	4,3	2,9
Deflactor de la despesa en consum final llars	3,3	3,5	3,2	2,7
Remuneració assalariat (2)	3,8	3,9	4,0	3,2
Cost laboral unitari (2)	3,4	3,3	3,5	2,1
Mercat de treball				
Ocupats (variació en milers) (2)	370,8	240,4	281,8	299,7
Ocupats (% variació) (2)	2,4	1,5	1,8	1,9
Taxa d'atur (% s/població activa) (3)	10,5	11,4	11,3	11,0
Cap.(+)/Nec.(-) finançament davant resta món	-2,2	-1,6	-2,6	-2,6

(1) Contribució al creixement del PIB.

(2) En termes de llocs de treball equivalents a temps complet.

(3) Com a conseqüència de canvis metodològics, les taxes no són estrictament comparables.

Font: Pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004. Informe econòmic i financer.

En el quadre macroeconòmic destaca la important reducció prevista en la taxa de creixement del cost laboral unitari, que se situa en un 3,5 l'any 2003 i en un 2,1 el 2004.

Pel que fa al mercat de treball s'apunta la creació de 299.700 llocs de treball, que representen un creixement d'un 1,9% en el nombre d'ocupats. L'evolució de l'ocupació i de les taxes d'activitat portaran a una lleugera reducció de l'atur, que s'estima en un 11% (tres dècimes menys que la prevista per a l'any 2003).

En conjunt, el quadre macroeconòmic presenta unes millors perspectives que el tancament de l'any 2003 a causa, principalment, de la represa de la demanda interna, de la contenció dels preus i de la creació neta de llocs de treball.

1.3. Els objectius del pressupost per al 2004

Els àmbits d'actuació que es prioritzen en els pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004 i que mostren les taxes de creixement més elevades són els mateixos de l'any 2003. Així, s'observa com la despesa en seguretat ciutadana i institucions penitenciàries creix un 6% i en justícia un 7,5%; que la despesa social ho fa en un 6,8%, i que les actuacions inversores augmenten en un 6,6%. Els trets més remarcables en cadascuna d'aquestes àrees són:

■ *La seguretat ciutadana i la justícia.* La dotació pressupostària conjunta és de prop de 7.000 milions d'euros, un 3,1% de la despesa no financera total consolidada. Part d'aquesta despesa té com a finalitat continuar l'aplicació del Pla de lluita contra la delinqüència, com també el desenvolupament del Pacte d'Estat per a la reforma de la Justícia.

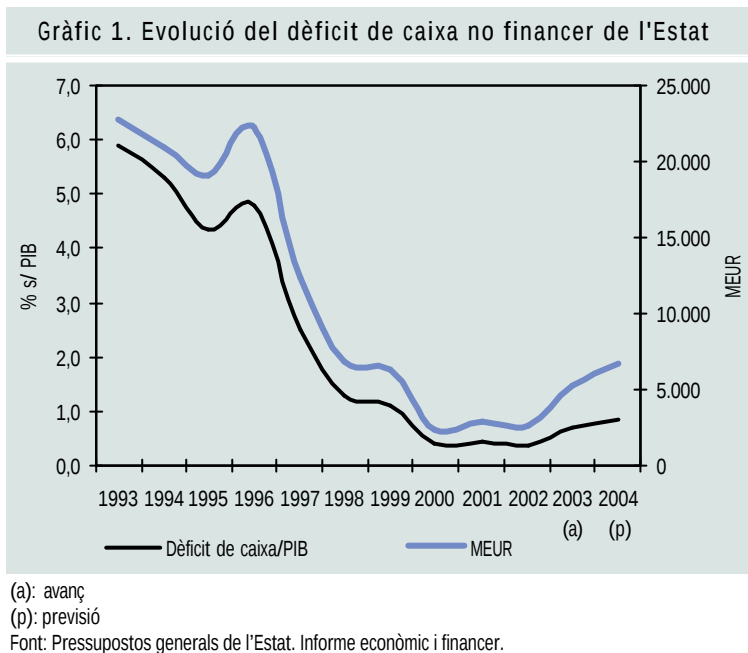
■ *La despesa social.* Gairebé un 50% de la despesa no financera consolidada es destina a fins socials, amb un important pes de les pensions, que, amb un import de 71.632,77 milions d'euros, representen dues tercers parts de la despesa social (109.035,93 milions d'euros). Algunes de les mesures previstes per a l'any 2004 són: dotar amb 3.007,52 milions d'euros el fons de reserva per a pensions, mantenir el poder adquisitiu de les pensions, fer una aportació addicional per a pensions mínimes, millorar les pensions de viduïtat, continuar amb les mesures adreçades a la conciliació de la vida familiar i laboral i desenvolupar polítiques d'integració social.

■ *La inversió pública.* La xifra d'inversió real dels pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004 creix un 5,2% i se situa en 10.523,84 milions d'euros. Si es considera el conjunt del sector públic estatal, és a dir, si s'inclou el sector públic empresarial (AENA, ports espanyols, Ens Gestor d'Infraestructures Ferroviàries, etc.) i les transferències de capital⁸, la despesa de capital supera els 27.000 milions d'euros, amb un creixement d'un 10% respecte a l'any 2003, taxa relativament elevada perquè la inversió del sector públic empresarial augmenta un 16,6%.

⁸ Sense incloure les transferències a famílies i entitats sense finalitat de lucre i a l'exterior, que sumen un total d'1.080,19 milions d'euros.

1.4. El compte financer dels pressupostos generals de l'Estat

Prèviament a l'anàlisi del compte financer es presenta l'evolució del dèficit de caixa del subsector Estat en el període 1993-2004, és a dir, la diferència entre els cobraments i els pagaments efectius –independentment de l'exercici de meritació dels ingressos i despeses que els generen. El gràfic 1 mostra com el pes del dèficit de caixa sobre el PIB s'ha reduït de forma significativa al llarg del període, tot i que s'observa una despuntada en els dos darrers anys.

Per a iniciar el repàs del compte financer, es destaca en primer lloc que malgrat que un dels objectius dels pressupostos de l'Estat és l'equilibri pressupostari, aquest no s'aconsegueix fins després de consolidar els comptes amb la Seguretat Social i de fer uns ajustaments corresponents a la periodificació de determinades despeses. Així, per al subsector Estat es preveu un dèficit pressupostari per a l'any 2004 de 6.763,84 milions d'euros, import que representa un 0,9% del PIB i que és el resultat d'uns estalvis corrents de 6.428,17 i d'una necessitat de finançament per a operacions de capital de 13.192,01 milions d'euros. Respecte a l'any 2003 s'ha de destacar que, tot i la reducció del dèficit no financer, la variació neta d'actius financers creix un 25,4%. Tenint en compte la variació neta d'actius financers i les amortitzacions previstes durant l'exercici, l'endeutament brut previst per al 2004 del subsector Estat serà de 46.207,22 milions d'euros, un 9,6% menys que l'any 2003.

Un cop fets els ajustos, i seguint el sistema europeu de comptes (SEC-95)⁹, el dèficit del subsector Estat passa a ser de 3.487,57 milions d'euros, cosa que equival al 0,4% del PIB.

⁹ El dèficit avaluat pel procediment de dèficit excessiu del Pacte d'estabilitat i creixement utilitza el concepte de dèficit de la comptabilitat nacional –que no equival al de dèficit pressupostari–, que fa una valoració diferent dels interessos alhora que corregeix les divergències entre l'execució i les

Si a més del subsector Estat es consideren els organismes autònoms i la Seguretat Social, el dèficit pressupostari és de 3.684,4 milions d'euros –un 0,5% del PIB–, que després de fer-hi els ajustos corresponents, d'acord amb el SEC-95, equival a un superàvit de 261 milions d'euros en termes de comptabilitat nacional.

Quadre 2

Compte financer del pressupost consolidat de l'Estat (milions d'euros)

	2004	2003	Variació 04/02	
			Total	%
(1) Ingressos corrents	213.456,86	202.759,18	10.697,68	5,3
(2) Despeses corrents	202.953,02	194.789,77	8.163,25	4,2
(3) = (1) - (2) Estalvi per operacions corrents	10.503,84	7.969,41	2.534,43	31,8
(4) Ingressos de capital	3.376,15	3.271,72	104,43	3,2
(5) Despeses de capital	17.564,39	16.725,30	839,09	5,0
(6) = (4) - (5) Necessitat de finançament per operacions de capital	-14.188,24	-13.453,58	-734,66	5,5
(7) = (3) + (6) Resultat no financer (+) superàvit / (-) dèficit	-3.684,40	-5.484,17	1.799,77	-32,8
(8) Variació neta d'actius financers	-9.127,92	-8.198,14	-929,78	11,3
(9) = (7) + (8) Endeutament net	-12.812,32	-13.682,31	869,99	-6,4
(10) Amortitzacions	-33.586,17	-37.602,36	4.016,19	-10,7
(11) = (9) + (10) Endeutament brut	-46.398,49	-51.284,67	4.886,18	-9,5
Capacitat (+) Necessitat (-) de finançament/PIB	-0,47%	-0,74%		

Font: Pressupostos generals de l'Estat per al 2004. Informe econòmic i financer.

El compte financer del pressupost consolidat mostra com la variació d'actius financers (que creix un 11,3%), juntament amb les amortitzacions previstes, situen l'endeutament brut anual en 46.398,49 milions d'euros.

Quadre 3

Equivalència entre el ròssec pressupostari consolidat de l'Estat i el ròssec en termes de comptabilitat nacional. 2004 (MEUR)

Ingressos no financers	216.833,01
Despeses no financeres	220.517,41
Superàvit (+) Dèficit (-) del pressupost	-3.684,40
Ajustos	3.945,40
Interessos	1.460,00
Execució	3.109,91
Altres ajustos nets	-624,51
Capacitat (+) Necessitat (-) de finançament	261,00
% sobre el PIB	0,03%

Font: Pressupostos generals de l'Estat per al 2004. Informe econòmic i financer.

previsiones pressupostàries inicials. D'altra banda, cal remarcar que malgrat que es faci referència a la metodologia del SEC-95, en el càlcul del dèficit no s'inclouen aquelles empreses de l'Estat que segons aquesta metodologia s'han de classificar com a administracions públiques.

2. Les despeses

2.1. El pressupost consolidat de despeses

El pressupost consolidat de l'Estat per al 2004 és de 264.961,71 milions d'euros, un 2,4% superior al pressupost inicial del 2003.

El gràfic 2 presenta la distribució de la despesa entre els diferents ens que integren els pressupostos consolidats de l'Estat, i en destaca la importància del subsector Estat i la Seguretat Social, amb un 55,6% i un 31,1% del total, respectivament.

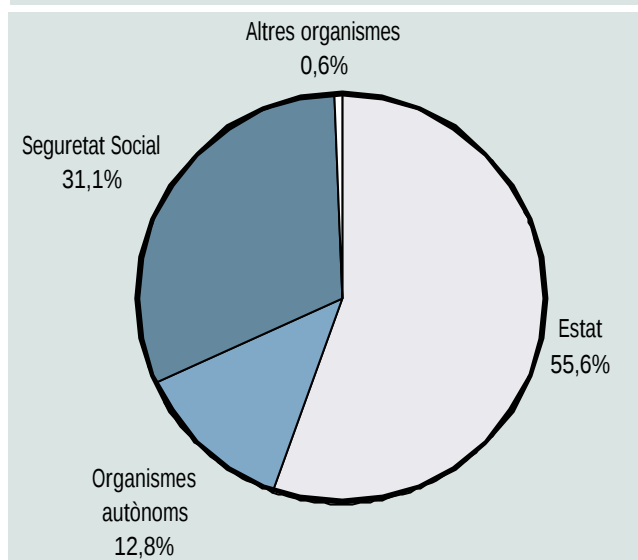
Quadre 4

Pressupostos generals de l'Estat per al 2004. Despeses consolidades. Classificació econòmica (MEUR)

CAPÍTOLS	Estat	Organism. autònoms	Seguretat Social	Altres organism.	Transf. internes	Total consolidat	% s/ total	% var. 04/03
1. Remuneracions de personal	19.485,85	1.872,56	1.883,32	974,75		24.216,48	9,1	5,1
2. Compres de béns i serveis	2.739,75	1.934,02	1.485,69	352,91		6.512,37	2,5	7,9
3. Interessos	19.046,55	25,19	76,16	0,19		19.148,09	7,2	-3,1
4. Transferències corrents	58.859,29	28.486,76	77.611,66	4,47	14.231,30	150.730,88	56,9	4,9
5. Fons de contingència	2.345,20					2.345,20	0,9	2,4
OP. CORRENTS	102.476,64	32.318,53	81.056,83	1.332,32	14.231,30	202.953,02	76,6	4,2
6. Inversions reals	7.610,96	2.249,19	401,81	261,88		10.523,84	4,0	5,2
7. Transferències de capital	7.172,44	1.417,91	32,93	2,16	1.584,89	7.040,55	2,7	4,8
OPERACIONS DE CAPITAL	14.783,40	3.667,10	434,74	264,04	1.584,89	17.564,39	6,6	5,0
OP. NO FINANCERES	117.260,04	35.985,63	81.491,57	1.596,36	15.816,19	220.517,41	83,2	4,3
8. Actius financers	6.532,28	667,48	3.657,11	1,26		10.858,13	4,1	11,6
9. Passius financers	33.368,94	139,90	77,33			33.586,17	12,7	-10,7
OP. FINANCERES	39.901,22	807,38	3.734,44	1,26		44.444,30	16,8	-6,1
TOTAL	157.161,26	36.793,01	85.226,01	1.597,62	15.816,19	264.961,71	100,0	2,4

Font: Pressupostos generals de l'Estat per al 2004.

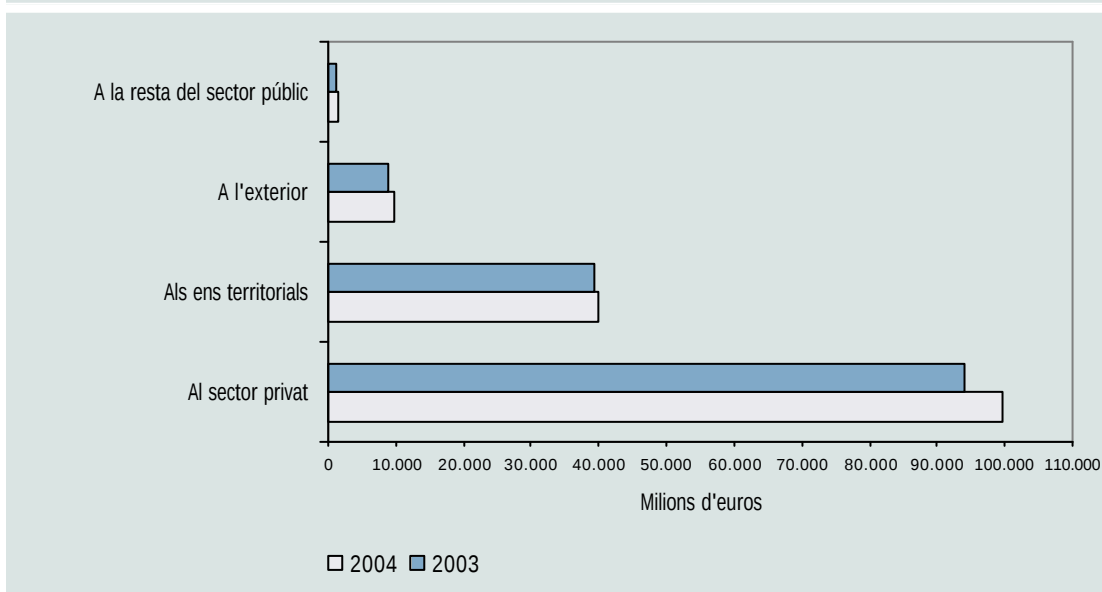
Gràfic 2. Distribució del pressupost consolidat. 2004

Font: Pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004.

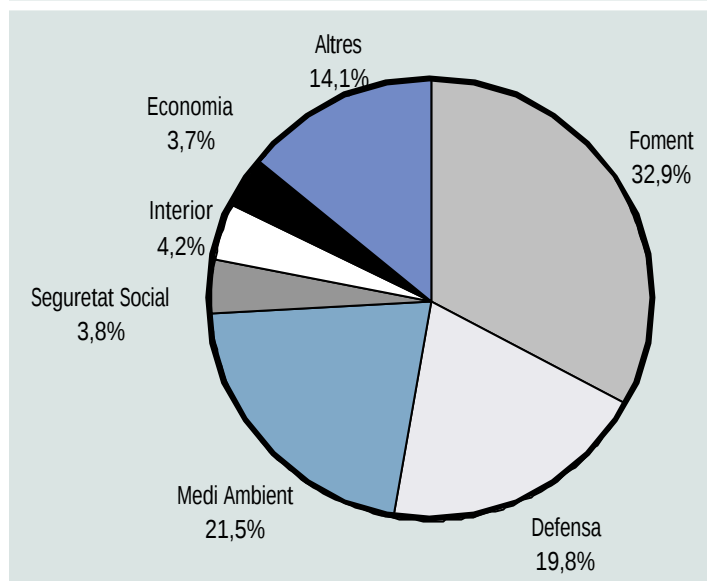
Per capítols, els creixements més importants corresponen als actius financers (11,6%), a les compres de béns i serveis (7,9%), a les inversions reals (5,2%) i a les remuneracions de personal (5,1%). En sentit contrari, els capítols amb taxes de creixement negatives són el de passius financers i el d'interessos, que cauen un 10,7% i un 3,1%, respectivament.

Gràfic 3. Les transferències corrents consolidades

Font: Pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004.

Gràfic 4. Les inversions reals consolidades per al 2004

Font: Pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004.

L'anàlisi de l'estructura de la despesa consolidada de l'Estat posa de manifest que gairebé un 60% del pressupost es destina a transferències corrents (56,9%) i de capital (2,7%). D'altra banda, les despeses corrents són un 76,6% del pressupost total consolidat, mentre que les operacions de capital i les financeres en representen un 6,6% i un 16,8%, respectivament.

Les transferències corrents es destinen majoritàriament al sector privat (66,1%) i, més concretament, a les famílies, que reben un 61,4% de les transferències corrents consolidades (un 81% d'aquest percentatge són prestacions econòmiques de la Seguretat Social). El segon gran destinatari de transferències corrents són els ens territorials, que en reben gairebé un 27% tot i la reducció d'un 3,6% del volum de transferències a les corporacions locals a causa del nou model de finançament.

Amb relació a la inversió real s'observa com tres quartes parts de la inversió es concentra en tan sols tres ministeris: Foment (32,9%), Medi Ambient (21,5%) i Defensa (19,8%) (vegeu el gràfic 4).

2.2. Les polítiques de despesa

Els pressupostos generals consolidats de l'Estat per al 2004 es divideixen en vint-i-cinc polítiques, agrupades en set grans àrees d'actuació: administració general, despesa social, activitat productiva i inversora, transferències a altres administracions públiques, altres polítiques, deute públic i fons de contingència.

En el quadre 5 es presenta la distribució del pressupost consolidat no financer per tipus de despesa, com també la comparació en termes homogenis¹⁰ respecte a l'any 2003.

Les principals polítiques de despesa que durà a terme l'Estat al llarg de l'any 2004 seran les associades al pagament de pensions (32,5%), el finançament de les administracions territorials (17,1%) i el deute públic (8,6%). Així, d'un total de vint-i-cinc polítiques, un 58,2% del pressupost es concentra en aquestes tres.

De la resta, les que superen el 3% de la despesa total són les polítiques de desocupació (5%), el finançament de la Unió Europea (4,2%), les actuacions en el sector agrari (3,7%), la despesa en infraestructures (3,7%) i les altres prestacions socials (3,4%).

Les polítiques que es consideren prioritàries en els pressupostos generals de l'Estat són la justícia, la seguretat ciutadana, la despesa social i les actuacions inversores, i sumen 126.126,96 milions d'euros, un 57,2% de la despesa total; la major part d'aquest percentatge correspon a despesa social (109.035,93 milions d'euros).

Respecte a l'any 2003, la **despesa en justícia** (1.116,93 milions d'euros) creix un 7,5% i té com a objectiu principal aplicar les diferents mesures que es preveuen en el Pacte d'Estat per a la reforma de la justícia, al qual es destinen 165,09 milions d'euros, un 14,8% de la despesa en aquest àmbit. De la despesa destinada a aquest Pacte destaca la importància de quatre actuacions que concentren un 83,6% i que són el nou model retributiu (35%), el pla global d'infraestructures de l'Administració de justícia (23,5%), el pla de modernització tecnològica de l'Administració de justícia i registres civils (18,6%) i la implantació dels judicis ràpids (6,4%). Per capítols, destaca que la despesa en justícia es destina en un 79,8% a despeses de personal i en un 10,8% a despeses en béns i serveis corrents.

La despesa en **seguretat ciutadana** arriba a 5.751,45 milions d'euros i s'incrementa en un 6% respecte a l'any 2003. Les actuacions més importants són les destinades a protegir i garantir els drets i llibertats dels ciutadans, les quals estan dotades amb 3.499,3 milions d'euros i s'emmarquen en el Pla de lluita contra la delinqüència. Val a dir que un 91,8% de la dotació per a seguretat ciutadana correspon a despeses de funcionament.

La **despesa social** concentra la part més important de la despesa de l'Estat. Així, amb 109.035,93 milions d'euros, –un 6,8% més que l'any 2003– representa gairebé la meitat del pressupost consolidat no financer. Dues tercers parts d'aquest import es destina a pensions (71.632,77 milions d'euros), concepte que inclou 3.007,52 milions d'euros destinats al fons de reserva per a les pensions. Per programes, la

¹⁰ És a dir, tenint en compte els traspassos a les comunitats autònomes.

Quadre 5

Pressupostos generals de l'Estat per al 2004. Despeses consolidades homogeneïtzades(*)

Classificació per polítiques de despesa (**). (MEUR)

POLÍTIQUES	2003	2004	% s/total	% var. 04/03
ADMINISTRACIÓ GENERAL	14.971,25	15.752,00	7,1	5,2
Justícia	1.038,77	1.116,93	0,5	7,5
Defensa	6.212,77	6.495,88	2,9	4,6
Seguretat ciutadana i inst. penitenciàries	5.424,12	5.751,45	2,6	6,0
Política exterior	1.001,10	1.032,60	0,5	3,1
Administració tributària	1.294,49	1.355,14	0,6	4,7
DESPESA SOCIAL	102.086,16	109.035,93	49,4	6,8
- Protecció i promoció social	85.042,47	90.792,43	41,2	6,8
Pensions	66.880,61	71.632,77	32,5	7,1
Altres prestacions socials	7.291,25	7.552,81	3,4	3,6
Foment de l'ocupació	5.357,22	5.827,58	2,6	8,8
Sanitat	3.369,52	3.571,84	1,6	6,0
Educació	1.498,26	1.545,89	0,7	3,2
Habitatge	645,61	661,54	0,3	2,5
- Desocupació i incapacitat laboral	15.313,63	16.400,48	7,4	7,1
Desocupació	10.690,88	11.088,02	5,0	3,7
Incapacitat temporal	4.622,75	5.312,46	2,4	14,9
- Serveis generals de la Seguretat Social	1.730,06	1.843,02	0,8	6,5
ACTIVITAT PRODUCTIVA I INVERSORA	21.423,05	21.932,32	9,9	2,4
- Sectors econòmics	11.834,48	11.709,67	5,3	-1,1
Agricultura	8.030,06	8.082,18	3,7	0,6
Indústria i energia	1.482,48	1.470,63	0,7	-0,8
Subvencions corrents al transport	1.797,00	1.610,41	0,7	-10,4
Comerç, turisme i pimes	524,94	546,45	0,2	4,1
- Actuacions inversores	9.588,57	10.222,65	4,6	6,6
Infraestructures	7.601,54	8.078,17	3,7	6,3
Investigació	1.987,03	2.144,48	1,0	7,9
TRANSFERÈNCIES A ALTRES ADMINISTRACIONS	46.144,32	47.029,16	21,3	1,9
Finançament administracions territorials	37.647,67	37.754,02	17,1	0,3
Finançament Unió Europea	8.496,65	9.275,14	4,2	9,2
ALTRES POLÍTIQUES	4.967,94	5.419,17	2,5	9,1
Altres polítiques	4.967,94	5.419,17	2,5	9,1
DEUTE PÚBLIC	19.632,01	19.003,63	8,6	-3,2
Deute públic	19.632,01	19.003,63	8,6	-3,2
FONS DE CONTINGÈNCIA	2.290,34	2.345,20	1,1	2,4
Fons de contingència	2.290,34	2.345,20	1,1	2,4
TOTAL PRESSUPOST NO FINANCER	211.515,07	220.517,41	100,0	4,3

(*) Homogeneïtzat traspassos comunitats autònomes.

(**) No inclou el capítol de variació de passius financers.

Font: Pressupostos generals de l'Estat per al 2004. Informe econòmic i financer.

despesa en pensions mostra que un 90% correspon a pensions contributives de la Seguretat Social, un 66,2% de les quals són de jubilació, un 20,4% de viduitat i un 11,7% d'incapacitat. Les despeses en pensions augmenten un 7,1% respecte a l'any 2003 amb l'objectiu de mantenir el poder adquisitiu de les pensions (2%), cobrir l'augment del col·lectiu de pensionistes (0,92%) i millorar les pensions de viduitat, entre d'altres.

Els recursos destinats a altres prestacions socials (7.552,81 milions d'euros) creixen un 3,6% i es dediquen en un 39,4% a subsidis, incapacitat temporal i altres prestacions econòmiques de la Seguretat Social (dels quals 2.051,46 milions d'euros s'adrecen a la protecció familiar i a la maternitat), un 25,9% a pensions no contributives i prestacions assistencials i un 7,5% a pensions de guerra.

Amb 5.827,58 milions d'euros, la política de foment de l'ocupació és la que presenta el segon creixement més alt, un 8,8%. La despesa es destina en un 62,3% al foment i gestió de l'ocupació i en un 28,7% a la formació professional ocupacional.

La política de sanitat està dotada amb 3.571,84 milions d'euros, un 6% més que l'any 2003, i inclou la despesa en sanitat de l'Institut Nacional de Gestió Sanitària, de l'Institut Social de la Marina, de les mútues d'accidents de treball i malalties professionals, de les institucions incloses en el mutualisme administratiu i del Ministeri de Defensa. Un 48,3% de la despesa es concentra en el mutualisme administratiu, alhora que el tipus de despesa més important és la de funcionament, amb un 73,3% del total.

La despesa en educació, que és una competència traspassada a totes les comunitats autònomes, és de 1.545,89 milions d'euros, un 0,7% del total i un 3,2% més que l'any 2003. El programa de promoció educativa –que inclou beques i ajudes a estudiants– concentra un 54% dels recursos, amb una dotació que augmenta en un 9% respecte a l'any anterior. Contràriament, però, la despesa en les altres àrees d'ensenyament, no universitari i universitari, es redueix en un 3,4% i un 0,6%, respectivament.

La despesa en habitatge és de 661,54 milions d'euros, amb un increment d'un 2,5% respecte a l'any 2003. Un 90,7% de la despesa es concentra en el programa de promoció, administració i ajuts per a la rehabilitació i accés a l'habitatge, alhora que un 90,4% del pressupost són transferències de capital.

Les prestacions per desocupació i incapacitat temporal creixen en conjunt un 7,1% (un 3,7% i un 14,9%, respectivament) i se situen en 16.400,48 milions d'euros. La despesa destinada a la protecció de la desocupació es destinarà a impulsar la reinserció laboral, a millorar la gestió de les prestacions per desocupació i a lluitar contra la morositat i controlar el frau en les prestacions per desocupació.

Les despeses socials de l'Estat es caracteritzen –majoritàriament– per tenir una correspondència amb prestacions econòmiques, raó per la qual la major part dels recursos són transferències corrents. Així, en el cas de la política de pensions un 89,9% de la despesa es correspon a transferències corrents. De la mateixa forma, en el cas d'altres prestacions socials, com ara foment de l'ocupació, educació o desocupació i incapacitat laboral, el pes del capítol quatre és d'un 88,3%, d'un 97,6%, d'un 62,7% i d'un 98,9%, respectivament.

Les **actuacions inversores** en infraestructures i recerca s'han dotat amb un pressupost de 10.222,65 milions d'euros, que representen un 4,6% del pressupost no financer consolidat i un augment d'un 6,6% respecte a l'any 2003. Pel que fa a la inversió en infraestructures (8.078,17 milions de pessetes), s'ha d'assenyalar que un 37,3% correspon a la creació, conservació i explotació d'infraestructures de carreteres

Quadre 6

Distribució de les inversions reals dels PGE per comunitats autònomes per al 2004(*)

	Total Estat, Seguretat Social i organ. públics		Sector públic empresarial		Total general			
	M€	%	M€	%	M€	%	euros/hab	Índex
Andalusia	1.251,38	17,5	1.338,53	12,8	2.589,91	14,7	346	82,4
Aragó	580,68	8,1	353,33	3,4	934,01	5,3	767	182,6
Astúries	394,32	5,5	248,79	2,4	643,11	3,7	599	142,5
Balears	124,19	1,7	122,50	1,2	246,69	1,4	269	64,0
Canàries	217,12	3,0	260,32	2,5	477,44	2,7	259	61,6
Cantàbria	157,20	2,2	74,37	0,7	231,57	1,3	427	101,7
Castella-Lleó	696,72	9,7	778,69	7,5	1.475,41	8,4	595	141,6
Castella-la Manxa	421,90	5,9	525,82	5,0	947,72	5,4	532	126,6
Catalunya	367,81	5,1	2.372,40	22,8	2.740,21	15,6	421	100,3
Comunitat Valenciana	507,83	7,1	872,63	8,4	1.380,46	7,9	319	75,9
Extremadura	268,04	3,7	138,16	1,3	406,20	2,3	379	90,1
Galícia	706,77	9,9	338,59	3,2	1.045,36	5,9	382	90,9
Madrid	926,17	12,9	2.289,61	22,0	3.215,78	18,3	582	138,5
Múrcia	240,35	3,4	245,23	2,4	485,58	2,8	396	94,2
Navarra	19,00	0,3	124,32	1,2	143,32	0,8	252	59,9
País Basc	89,94	1,3	238,87	2,3	328,81	1,9	156	37,1
Rioja	90,09	1,3	51,29	0,5	141,38	0,8	502	119,5
Ceuta	40,26	0,6	16,17	0,2	56,43	0,3	741	176,4
Melilla	35,23	0,5	32,66	0,3	67,89	0,4	981	233,6
Vàries regions	18,81	0,3			18,81			
Total regionalitzat	7.153,81	100,0	10.422,28	100,00	17.576,09	100,0	420	100,0
No regionalitzat	2.802,52		1.629,39		4.431,91			
Estranger	567,44		131,81		699,25			
TOTAL	10.523,77		12.183,48		22.707,25		543	

(*) Inclou la inversió en defensa. La despesa per càpita es calcula amb el padró municipal 2002.

Font: Pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004. Informe econòmic i financer.

i un 21,2% a gestió i infraestructures de recursos hidràulics. El tercer programa al qual es destinen més recursos és el d'infraestructures de transport ferroviari (18,2%), que presenta també un creixement relatiu important (15%).

La despesa assignada a recerca és de 2.144,5 milions d'euros (un 1% del pressupost no financer consolidat i un 7,9% més que l'any 2003) i destaca la concentració d'un 94,2% del total en tan sols tres ministeris: Ciència i Tecnologia (69,7%), Defensa (14,1%) i Sanitat i Consum (10,4%). Per programes, la despesa es concentra en cinc programes: investigació científica (21,4%), foment i coordinació de la recerca científica i tècnica (18,5%), investigació i desenvolupament tecnològic (16,1%), recerca i estudi de les forces armades (14,1%) i investigació sanitària (10,4%).

2.3. La inversió real a Catalunya

La inversió real de l'Administració central de l'Estat i els seus organismes i empreses públiques per a l'any 2004 està prevista en 22.707,25 milions d'euros. D'aquest import, Catalunya en rebrà 2.740,21 milions, que representen un 15,6% del total regionalitzat. Respecte a l'any 2003 la inversió prevista a Catalunya creix un 7,2%, tot i que la inversió regionalitzada al conjunt de l'Estat augmenta en un 9,2%.

El pes de Catalunya és significativament diferent si s'analitzen separatament les inversions recollides al pressupost de l'Estat, de la Seguretat Social i dels organismes públics, i les associades al sector públic empresarial. En el primer cas la inversió real prevista a Catalunya representa un 5,1% de la inversió regionalitzada, mentre que per al sector públic empresarial la seva participació creix fins a un 22,8%. Cal destacar, especialment, la inversió de l'ens Gestor de Infraestructuras Ferroviarias (GIF), el qual, segons el projecte de pressupostos, concentra un 52,9% de la inversió del sector públic empresarial i un 45,8% de la inversió estatal a Catalunya.

De fet, la inversió de les empreses públiques representa un 86,6% de la inversió a Catalunya, mentre que per al conjunt de inversió regionalitzada aquest percentatge és d'un 59,3%.

Quant a la distribució de la inversió estatal per comunitats autònomes, el quadre 6 mostra com, en valors absoluts, Catalunya, amb un 15,6% de la inversió regionalitzada, ocupa la segona posició al darrere de Madrid (18,3%) i per davant d'Andalusia (14,7%). En termes per càpita el rànquing canvia substancialment i Catalunya, que se situa a la mitjana estatal, ocupa la desena posició.

A continuació s'analitza breument la inversió estatal a Catalunya a partir de les dades del Projecte de pressupostos –tant l'annex d'inversions com els documents

Quadre 7

Distribució de les inversions reals dels PGE per organismes inversors per al 2004 (milers d'euros)

	Total			
	Catalunya	Espanya reg.	% Cat/reg	Espanya
Àmbit Estat, organismes autònoms i altres organismes públics	316.665	6.820.521	4,6	10.143.819
Consell General del Poder Judicial	428	3.291	13,0	4.635
Min. Defensa	1.354	742.639	0,2	2.088.428
Min. d'Hisenda	7.326	115.283	6,4	115.283
Min. Interior	1.301	97.751	1,3	435.994
Min. Foment	211.888	3.307.077	6,4	3.463.470
Min. Educació, Cultura i Esport	8.470	227.047	3,7	275.812
Min. Ciència i Tecnologia	4.242	99.947	4,2	216.284
Min. Medi Ambient	81.116	1.992.758	4,1	2.262.673
Despeses diversos departaments	539	234.728	0,2	1.281.241
Entitats gestores de la Seguretat Social	51.168	283.324	18,1	401.805
Àmbit societats mercantils estatals, entitats públiques empresarials, fundacions i altres org. públics	2.372.406	10.452.029	22,7	12.213.230
Aguas de la Cuenca del Ebro, SA (ACESA)	28.113	279.613	10,1	279.613
Canal de Segarra-Garrigues, SA	39.335	39.335	100,0	39.335
Centro Intermodal de Logística, SA (CILSA)	22.616	22.616	100,0	22.616
Centros Logísticos Aeroportuarios, SA (CLASA)	8.143	12.328	66,1	13.994
Correos y Telégrafos (consolidat)	28.901	245.089	11,8	249.186
Depuradora del Baix Llobregat, SA	39.767	39.767	100,0	39.767
SEIASA del Nordeste, SA	38.485	137.108	28,1	137.108
Soc. Estatal de Gestión Inmobiliaria de Patrimonio, SA (SEGIPSA)	4.433	75.874	5,8	75.874
Soc. Estatal Infraestructuras del Trasvase, SA	166.965	472.994	35,3	472.994
Ente público RTVE	3.819	30.252	12,6	30.252
Televisión española, SA	7.726	38.616	20,0	38.692
Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)	445.055	2.319.958	19,2	2.319.958
Gestor de Infraestructuras Ferroviarias (GIF)	1.255.152	3.591.409	34,9	3.763.026
Puertos del Estado y Autoridades Portuarias	160.456	922.422	17,4	927.354
RENFE	122.660	609.027	20,1	1.959.989
Altres empreses	780	1.615.621	0,0	1.843.472
TOTAL INVERSIÓ ESTAT I EMPRESES PÚBLIQUES	2.740.239	17.555.874	15,6	22.758.854

Font: Projecte de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004: annexos d'inversions reals.

elaborats per a la seva presentació— atès que proporcionen informació més detallada sobre els organismes inversors, les principals actuacions i la distribució territorial. Per aquesta raó les dades dels quadres 7, 8 i 9 no coincideixen exactament amb les del quadre 6, en el qual la informació prové del pressupost aprovat.

Amb relació a la inversió del sector administratiu estatal, i tal com mostra el quadre 7, el tret més destacable és que un 93,6% de la inversió prové de la Seguretat Social

Quadre 8
Distribució de les inversions reals segons els tipus d'actuació

	2003	2004	
	milers d'euros	milers d'euros	% sobre el total
Carreteres	175.590	146.711	5,4
Autovies	39.283	49.838	1,8
Medi urbà	69.821	14.484	0,5
Condicionaments	32.695	32.885	1,2
Conservació	33.791	49.504	1,8
Infraestructures ferroviàries	1.463.777	1.436.953	52,4
GIF	1.355.717	1.255.152	45,8
RENFE	54.223	122.660	4,5
Corredors d'alta velocitat	8.288	8.569	0,3
Rodalies	13.497	12.351	0,5
Altres millores	32.052	38.221	1,4
Ports	179.383	160.456	5,9
Barcelona	158.658	139.692	5,1
Tarragona	20.725	20.764	0,8
Aeroports	345.929	445.055	16,2
Barcelona	329.764	435.523	15,9
Sabadell	5.344	3.307	0,1
Girona	3.363	1.516	0,1
Reus	7.458	4.709	0,2
Gestió i infraestructures de recursos hidràulics	37.672	54.326	2,0
Actuacions a la costa	21.648	22.568	0,8
Transvassament	26.606	166.965	6,1
Subtotal	2.250.605	2.433.034	88,8
Inversió total a Catalunya	2.557.880	2.740.239	100,0

Font: Projecte de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004: annexos d'inversions reals i Ministeri de Foment.

i de dos ministeris (el de Foment i el de Medi Ambient). La inversió prevista pel Ministeri de Foment a Catalunya és de 211,89 milions d'euros, un 69,2% de la qual es destina a la construcció i conservació de carreteres. Pel que fa al Ministeri de Medi Ambient, un 67% dels 81,12 milions d'euros que s'invertiran a Catalunya es destinaran a la gestió i infraestructures de recursos hidràulics. Per últim, les inversions de la Seguretat Social es concentren en les mútues i la tresoreria, amb 27,8 milions d'euros i 22 milions, respectivament.

Quant a la inversió del sector públic empresarial, destaca la inversió corresponen a cinc empreses: **Gestor de Infraestructuras Ferroviarias (GIF)**, empresa encarregada de la construcció de les línies de ferrocarril d'alta velocitat a Espanya, amb una inversió prevista a Catalunya de 1.255,15 milions d'euros, un 52,9% de la inversió total dins l'àmbit de les empreses públiques; **Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)**, que dels 445,06 milions d'euros que invertirà a Catalunya –un 18,8% del total de la inversió de les empreses estatals a Catalunya– en destina 435,52

Quadre 9

Distribució de les inversions reals dels PGE de 2004 a Catalunya per demarcacions (milers d'euros)

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	No prov.	Total Catalunya
Àmbit Estat, OA i altres	130.932	65.883	49.702	70.148	0	316.665
Àmbit Empreses Públiques	1.348.183	524.791	132.097	367.334	0	2.372.406
Àmbit Seguretat Social	38.365	3.756	4.232	4.655	160	51.168
TOTAL CATALUNYA	1.517.480	594.430	186.031	442.137	160	2.740.239
% sobre Catalunya	55,4	21,7	6,8	16,1	0,0	100,0
euros / hab (*)	309	994	501	701	0	421

(*) La despesa per càpita es calcula amb el padró municipal 2002.

Font: Projecte de pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2004: annexos d'inversions reals.

milions a l'ampliació de l'aeroport de Barcelona; **Sociedad Estatal Infraestructuras del Trasvase, SA**, amb 166,97 milions d'euros (7%); **Puertos del Estado y Autoridades Portuarias**, amb 160,46 milions d'euros (6,8%) d'inversió en els ports de Barcelona i Tarragona, i **Red Nacional de Ferrocarriles Españoles (RENFE)**, amb 122,66 milions d'euros (5,2%).

Finalment, en el quadre 9 es mostra la distribució de la inversió per demarcacions territorials. Si bé en termes absoluts la demarcació més beneficiada per les inversions de l'Estat a Catalunya és Barcelona, amb 1.517,48 milions d'euros (un 55,4% del total), la seva elevada densitat de població fa que en termes per càpita la inversió en la demarcació de Barcelona sigui la més baixa de les quatre, amb 309 euros/hab. Com ja s'ha comentat abans, les obres del TGV concentren una part important de la inversió a Catalunya, fet especialment important en el cas de la demarcació de Girona, on un 85,7% de la inversió prové de GIF.

2.4. Les despeses no financeres del subsector Estat

El pressupost de despeses no financeres del subsector Estat per a l'any 2004 augmenta un 2,4% respecte al pressupost aprovat per a l'exercici 2003. Per capítols destaca el creixement de la compra de béns i serveis (10%), de les remuneracions de personal (5,4%) i de les operacions de capital (5%). Tanmateix, la reducció en un -3,2% de les despeses en interessos, que representen un 16,2% de les despeses no financeres, situa el creixement de les operacions corrents en un 2%. La distribució de la despesa per capítols mostra que un 56,7% són transferències corrents i de capital i que els altres capítols importants són el de remuneracions de personal (16,6%) i, com ja s'ha esmentat, el pagament d'interessos (16,2%) (vegeu el quadre 10). En comparació amb l'any 2003 no s'observen canvis significatius en l'estructura, tret de la reducció de la participació dels interessos, que passa d'un 17,2% a un 16,2%. En conjunt, les

Quadre 10

Pressupostos generals de l'Estat per al 2004

Classificació econòmica de les despeses no financeres. (MEUR)

CAPÍTOLS	2004	% s/total	% var. 04/03
1. Remuneracions de personal	19.485,85	16,6	5,4
2. Compres de béns i serveis	2.739,75	2,3	10,0
3. Interessos	19.046,55	16,2	-3,2
4. Transferències corrents	58.859,29	50,2	2,4
5. Fons de contingència	2.345,20	2,0	2,4
OPERACIONS CORRENTS	102.476,64	87,4	2,0
6. Inversions reals	7.610,96	6,5	5,0
7. Transferències de capital	7.172,44	6,1	5,1
OPERACIONS DE CAPITAL	14.783,40	12,6	5,0
TOTAL DESPESES NO FINANCERES	117.260,04	100,0	2,4

Font: Pressupostos generals de l'Estat per al 2004

operacions corrents sumen un total de 102.476,64 milions d'euros que representen un 87,4% (87,7% l'any 2003) de les despeses no financeres, mentre que les de capital, amb 14.783,4 milions, suposen un 12,6% (12,3% l'any 2003).

La importància de les transferències justifica l'interès per analitzar quin és el seu destí. Així, les transferències corrents, que representen un 50,2% de les despeses no financeres, es destinen en un 45,3% a les comunitats autònomes, en un 17,9% a les corporacions locals i en un 16,3% a l'exterior.

Amb relació a l'any 2003 cal posar en relleu la reducció en un 2,8% de les transferències a les corporacions locals per l'efecte de l'aplicació del nou model de finançament, que augmenta els ingressos impositius d'aquests ens i, consegüentment, redueix les transferències de l'Estat. D'altra banda, les transferències que més s'incrementen l'any 2004 són les destinades a la Seguretat Social i a l'exterior per l'augment de les transferències per al finançament dels complements de pensions mínimes i de l'aportació neta d'Espanya a la Unió Europea.

Pel que fa a les transferències de capital (7.172,44 milions d'euros) destaca la importància de les adreçades a organismes autònoms i públics, que representen un 37,9%. Com a organismes receptors destaquen l'Institut per a la Reestructuració de la Mineria del Carbó, la Gerència d'Infraestructures i Equipament d'Educació i Cultura, la RENFE, l'ICEX i el Centre de Desenvolupament Tecnològic Industrial (per a programes espacials). Els altres grans destinataris de les transferències de capital són, d'una banda, les comunitats autònomes (amb un 26,6%), on el component més important és el relatiu al fons de compensació interterritorial i, d'altra, les empreses privades (amb un 18,2%), on destaquen les subvencions per a empreses localitzades en zones de promoció econòmica, la compensació d'interessos de préstecs a construcció naval i la modernització d'explotacions agràries.

La distribució per seccions de les despeses no financeres ressaltava el pes dels ens territorials i del deute públic, amb un 31,6% i un 16,2% del total, respectivament. A continuació se situen les relacions financeres amb la Unió Europea (7,9%), les classes passives (6,3%), el Ministeri de Defensa (5,8%) i el Ministeri de Foment (5,7%).

3.

Els ingressos

3.1. El pressupost consolidat d'ingressos

El pressupost consolidat de l'Estat per al 2004 preveu uns ingressos de 218.563,22 milions d'euros (capítols de l'1 al 8), amb un augment d'un 5,3% respecte a l'exercici anterior. Malgrat que és el primer any d'aplicació del nou model de finançament de les corporacions locals, el qual comporta la cessió d'una part de l'IRPF, de l'IVA i dels impostos especials, l'estructura d'ingressos de l'Estat no resulta modificada de forma significativa, ja que els percentatges de cessió oscil·len entre un 1% i un 2% dels diferents tributs de l'Estat en què participen. De fet, els impostos directes, que l'any 2003 eren un 69,6% dels ingressos, ara són un 70,1% i els impostos indirectes, que representaven un 18,2%, mantenen la seva participació. En conjunt, les operacions corrents són un 97,7% dels ingressos, el mateix pes que l'any 2003.

Quadre 11

Pressupostos generals de l'Estat per al 2004. Ingressos consolidats. Classificació econòmica (MEUR)

CAPÍTOLS	Estat	Organismes autònoms	Seguretat Social	Altres organism.	Transf. internes	Total consolidat	% s/total	% var. 04/03
1. Impostos directes	58.087,36	18.827,52	76.404,10			153.318,98	70,1	6,1
2. Impostos indirectes	39.836,00					39.836,00	18,2	5,6
3. Taxes, preus públics i altres ingressos	2.874,08	1.026,73	439,50	70,30		4.410,61	2,0	2,4
4. Transferències corrents	5.479,97	9.734,15	7.467,99	1.205,15	14.231,30	9.655,96	4,4	0,8
5. Ingressos patrimonials	2.627,40	2.956,27	635,03	16,61		6.235,31	2,9	-5,8
OPERACIONS CORRENTS	108.904,81	32.544,67	84.946,62	1.292,06	14.231,30	213.456,86	97,7	5,3
6. Alienació d'inversions reals	64,63	469,43	0,40			534,46	0,2	7,2
7. Transferències de capital	1.526,76	2.586,50	70,95	242,37	1.584,89	2.841,69	1,3	2,5
OPERACIONS DE CAPITAL	1.591,39	3.055,93	71,35	242,37	1.584,89	3.376,15	1,5	3,2
OPERACIONS NO FINANCERES	110.496,20	35.600,60	85.017,97	1.534,43	15.816,19	216.833,01	99,2	5,2
8. Actius financers	457,84	1.001,15	208,03	63,19		1.730,21	0,8	13,3
TOTAL INGRESSOS	110.954,04	36.601,75	85.226,00	1.597,62	15.816,19	218.563,22	100,0	5,3
Necessitat d'endeutament	-46.207,22	-191,27				-46.398,49		
TOTAL	157.161,26	36.793,02	85.226,00	1.597,62	15.816,19	264.961,71		

Font: Pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2004.

La classificació econòmica mostra que els ingressos tributaris i les cotitzacions socials constitueixen els recursos més importants, amb un 89,1% dels ingressos no financers. En relació amb l'any 2003, els impostos directes creixen un 6,1% i els indirectes ho fan en un 5,6%. Altres epígrafs que tenen un creixement destacat, tot i que en termes absoluts la seva importància és poc significativa, són els actius financers, amb un 13,3%, i l'alienació d'inversions reals, amb un 7,2%. Dins dels impostos directes, els increments més importants corresponen a l'impost de societats (14,3%) i a les cotitzacions socials (6,7%); aquest darrer s'explica per l'augment del nombre de treballadors afiliats i per l'elevació de les bases mínimes de cotització. Pel que fa als impostos indirectes, l'import més elevat (27.490 milions d'euros) correspon a l'IVA, que creix un 6,8%.

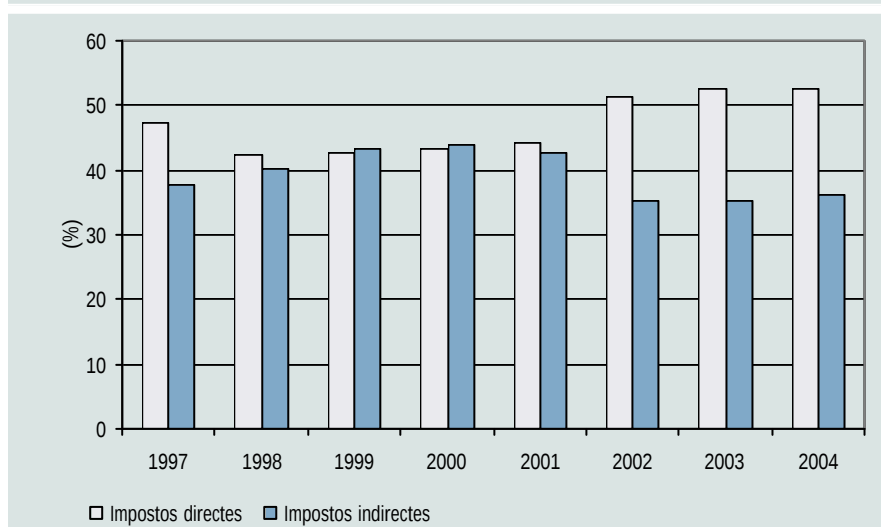
Dins de les transferències corrents el concepte més important és el fons FEOGA-Garantia, que amb 6.321,65 milions d'euros representen un 65,5% de les transferències corrents. De fet, més d'un 76% de les transferències provenen de la Unió Europea.

La necessitat d'endeutament brut és de 46.398,49 milions d'euros, amb una reducció d'un 9,5% respecte a l'any 2003 i un pes de l'endeutament sobre el pressupost total consolidat d'un 17,5%.

3.2. El pressupost d'ingressos del subsector Estat

La previsió d'ingressos no financers del subsector Estat per a l'any 2004 és de 110.496,2 milions d'euros, un 4,5% més que l'any 2003. Atès que les figures impositives més importants són l'IRPF, l'impost de societats i l'IVA, l'evolució dels ingressos del subsector

Gràfic 5. Pes dels impostos directes i indirectes sobre els ingressos no financers del subsector Estat (*)

(*) Dades de recaptació excepte les del 2003, que són previsió de liquidació, i les del 2004, que corresponen al pressupost inicial.
Font: Pressupostos generals de l'Estat.

Quadre 12

Pressupostos generals del subsector Estat.

Classificació econòmica dels ingressos no financers (MEUR)

	Pressupost 2003	Pressupost 2004		% variació 04/03
		MEUR	% s/total	
1. Impostos directes	55.217,90	58.087,36	52,6	5,2
- IRPF	32.217,20	31.974,00	28,9	-0,8
- Societats	21.089,90	24.109,00	21,8	14,3
- Renda no residents	1.153,60	1.124,00	1,0	-2,6
- Cotitzacions socials	729,50	819,36	0,7	12,3
- Altres impostos directes	27,70	61,00	0,1	120,2
2. Impostos indirectes	37.741,34	39.836,00	36,1	5,6
- IVA	25.741,90	27.490,00	24,9	6,8
- Especials	9.880,14	9.996,00	9,0	1,2
- Altres impostos indirectes	2.119,30	2.350,00	2,1	10,9
3. Taxes, preus públics i altres ingressos	2.701,01	2.874,08	2,6	6,4
4. Transferències corrents	5.131,86	5.479,97	5,0	6,8
5. Ingressos patrimonials	3.256,53	2.627,40	2,4	-19,3
6. Alienació d'inversions reals	63,36	64,63	0,1	2,0
7. Transferències de capital	1.583,71	1.526,76	1,4	-3,6
TOTAL INGRESSOS NO FINANCERS	105.695,71	110.496,20	100,0	4,5

Font: Pressupostos generals de l'Estat per al 2004. Informe econòmic i financer.

Estat està clarament marcada per la taxa de creixement d'aquests impostos. És per això que cal tornar a destacar l'augment de l'impost de societats (d'un 14,3%) i de l'IVA (d'un 6,8%). Amb relació al pes sobre els ingressos no financers, l'IRPF representa un 28,9%, l'impost de societats un 21,8%, l'IVA un 24,9% i els impostos especials un 9%. En aquest punt s'ha de posar de manifest que els ingressos previstos per l'Estat en concepte d'IRPF, IVA i impostos especials (que són els afectats pel nou sistema de finançament de les corporacions locals) creixen un 2,4% respecte al pressupost de l'any 2003, tot i que el pes conjunt sobre els ingressos no financers cau des d'un 64,2% fins a un 62,9%.

La classificació econòmica dels ingressos mostra uns creixements relativament importants dels ingressos tributaris i de les taxes. Així, els impostos directes augmenten un 5,2%; els indirectes un 5,6% (malgrat la congelació dels impostos especials, que creixen un 1,2% per l'evolució esperada del consum i dels preus), i les taxes, preus públics i altres ingressos s'incrementen en un 6,4% per l'augment de recàrrecs i multes i pels beneficis derivats de les diferències entre els valors de reembors i emissió de deute. Al seu torn, les transferències corrents augmenten un 6,8% a causa del creixement en un 8,6% de les transferències de *apuestas del Estado* (2.565 milions d'euros) i de les aportacions de les comunitats de Navarra i el País Basc, que creixen un 23,6% i un 9,7%, respectivament. D'altra banda, els ingressos patrimonials minven un 19,3% a causa de la reducció en un 28% dels dividends i participacions

Quadre 13

Previsions de liquidació, incloent la part cedida a les administracions territorials(*)

Classificació econòmica dels ingressos no financers (MEUR)

	Avanç liq. 2003	Pressupost 2004	% s/total	% var. 04/03
1. Impostos directes	70.704,00	75.330,00	49,9	6,5
- IRPF	46.701,0	49.217,00	32,6	5,4
- Societats	22.151,0	24.109,00	16,0	8,8
- Renda no residents	996,0	1.124,00	0,7	12,9
- Cotitzacions socials	803,0	819,00	0,5	2,0
- Altres impostos directes	53,0	61,00	0,0	15,1
2. Impostos indirectes	58.774,00	62.982,00	41,7	7,2
- IVA	39.735,0	42.874,00	28,4	7,9
- Especials	16.885,0	17.758,00	11,8	5,2
- Altres impostos indirectes	2.154,0	2.350,00	1,6	9,1
3. Taxes, preus públics i altres ingressos	3.274,0	2.874,00	1,9	-12,2
4. Transferències corrents	5.393,0	5.480,00	3,6	1,6
5. Ingressos patrimonials	2.869,0	2.627,00	1,7	-8,4
6. Alienació d'inversions reals	90,0	65,00	0,0	-27,8
7. Transferències de capital	1.460,0	1.527,00	1,0	4,6
TOTAL INGRESSOS NO FINANCERS	142.564,00	150.885,00	100,00	5,8

(*) Les dades són estimacions i recullen la part de les diferents figures impositives cedides a les administracions territorials.

Font: Pressupostos generals de l'Estat per al 2004. Presentació del projecte.

en beneficis, particularment dels procedents del Banc d'Espanya. I, en darrer lloc, les transferències de capital cauen un 3,6%.

L'evolució del pes de la imposició directa i indirecta sobre els ingressos no financers de l'Estat es manté en nivells molt similars als dels dos anys anteriors, és a dir, a partir de l'inici de l'aplicació del nou model de finançament de les comunitats autònomes (vegeu el gràfic 5). Així, els impostos directes representen un 52,6% i els indirectes un 36,1%.

Com a complement a la informació d'ingressos del subsector Estat, és força interessant donar una ullada a l'avanç de liquidació de la recaptació dels tributs de l'Estat per a l'any 2003 i a les previsions per al 2004¹¹, incloent la part dels impostos cedida a les administracions territorials. El quadre 13 mostra que l'IRPF, l'impost de societats, l'IVA i els impostos especials sumen un 88,8% de la liquidació total i que l'evolució prevista d'aquestes figures és que creixin un 5,4%, un 8,8%, un 7,9% i un 5,2%, respectivament. En conjunt, per a l'any 2004 es preveu un creixement d'un 6,5% per als impostos directes i d'un 7,2% per als indirectes, respecte a l'avanç de liquidació.

¹¹ Les dades d'aquest quadre van ser facilitades pel Govern central en la presentació del Projecte de pressupostos generals de l'Estat per al 2003.

4.

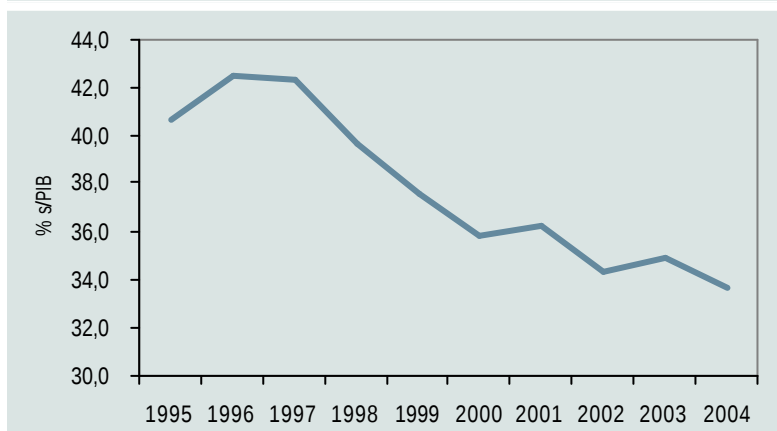
L'evolució del pressupost consolidat de l'Estat

En els darrers quinze anys (1990-2004), els pressupostos consolidats de l'Estat han crescut a una taxa interanual d'un 6,1%, amb un import que ha passat de 114.976,17 milions d'euros l'any 1990 a 264.961,7 milions d'euros l'any 2004. Tanmateix, la taxa de creixement varia de forma significativa si es fa una anàlisi per subperíodes. Així, durant el període 1990-1997 la taxa interanual és d'un 8,9%, valor que es modera significativament en els set anys següents, moment en què se situa en un 3,4%. Cal dir, però, que en el període de menors taxes interanuals és quan es produeix l'aprovació del nou model de finançament de les comunitats autònomes, de resultes del qual es redueixen tant els ingressos com les despeses de l'Estat, amb el consegüent impacte en les taxes de creixement.

Quant al pes del pressupost consolidat de l'Estat sobre el PIB, el gràfic 6 mostra com en el període 1995-2004 aquesta ràtio es redueix en set punts i passa des d'un 40,7% l'any 1995 a un 33,7% l'any 2004.

Al llarg d'aquest període l'estructura dels pressupostos consolidats de l'Estat, tal com s'analitza en els apartats següents, ha resultat modificada de forma important tant pel traspàs de competències a les comunitats autònomes com per l'aprovació dels diferents models de finançament de les administracions territorials.

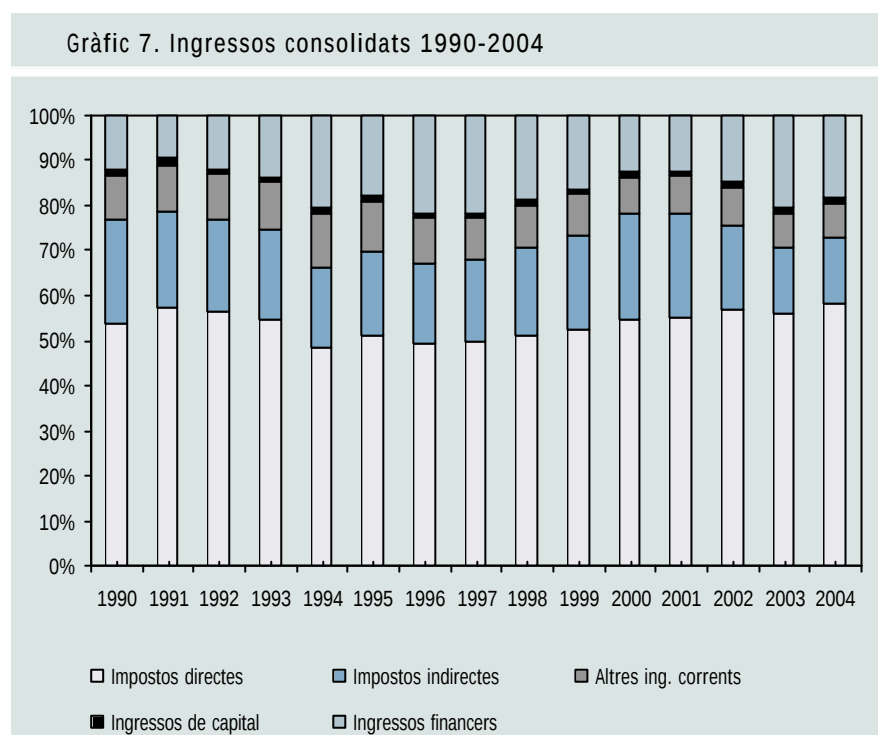
Gràfic 6. Evolució del pes del pressupost consolidat de l'Estat sobre el producte interior brut

Font: Pressupostos generals de l'Estat i elaboració pròpia.

4.1. Ingressos consolidats

En l'àmbit dels ingressos, els principals canvis es deuen al nou model de finançament –amb una important pèrdua de pes dels impostos indirectes i un augment modest de la participació dels impostos directes– i a l'augment dels ingressos financers, que passen d'un 12,1% a un 18,2% (vegeu el gràfic 7) en el període 1990-2004.

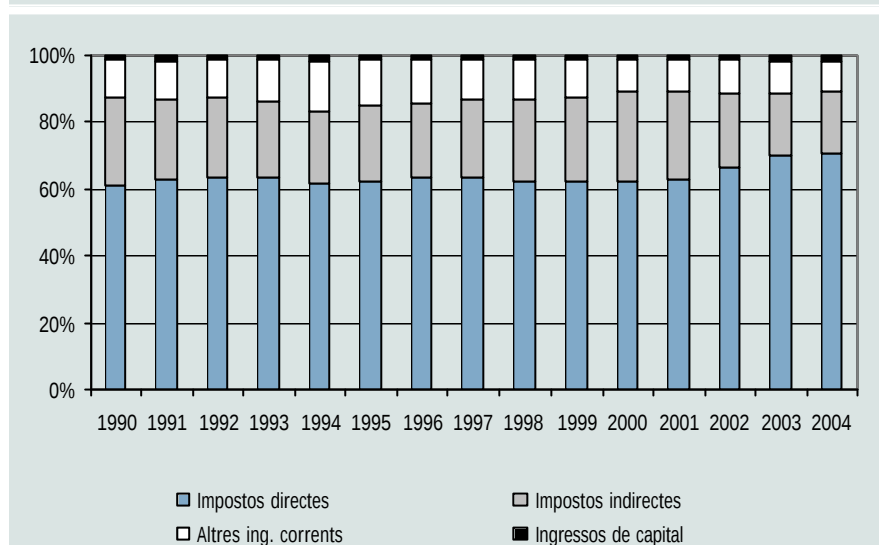

Font: Pressupostos generals de l'Estat.

Sense considerar els ingressos financers, l'estructura d'ingressos canvia significativament i mentre l'any 1990 els impostos directes representaven un 61%, els indirectes un 26,2%, els altres ingressos corrents un 11,4% i els ingressos de capital un 1,3%, l'any 2004 aquests percentatges són d'un 70,7%, un 18,4%, un 9,4% i un 1,6%, respectivament. En conjunt, l'any 2004 els impostos directes i indirectes representen un 73% del pressupost total d'ingressos i un 89% dels ingressos no financers.

Tant el gràfic 7 com el 8 posen de manifest l'escassa incidència del nou model de finançament de les corporacions locals en l'estructura dels pressupostos consolidats de l'Estat, a causa de la poca participació d'aquests ens en els tributs de l'Estat.

Gràfic 8. Ingressos no financers consolidats. 1990-2004

Font: Pressupostos generals de l'Estat.

Quant a taxes de creixement, els capítols d'ingressos que en el període 1990-2004 creixen per sobre del pressupost total consolidat són els impostos directes (amb una taxa interanual d'un 6,7%), les transferències corrents (amb un 6,5%), les transferències de capital (amb un 7,7%) i els passius financers (amb una taxa d'un 9,9%). D'una forma més agregada, les operacions no financeres creixen un 5,6% i les financeres un 9,3%.

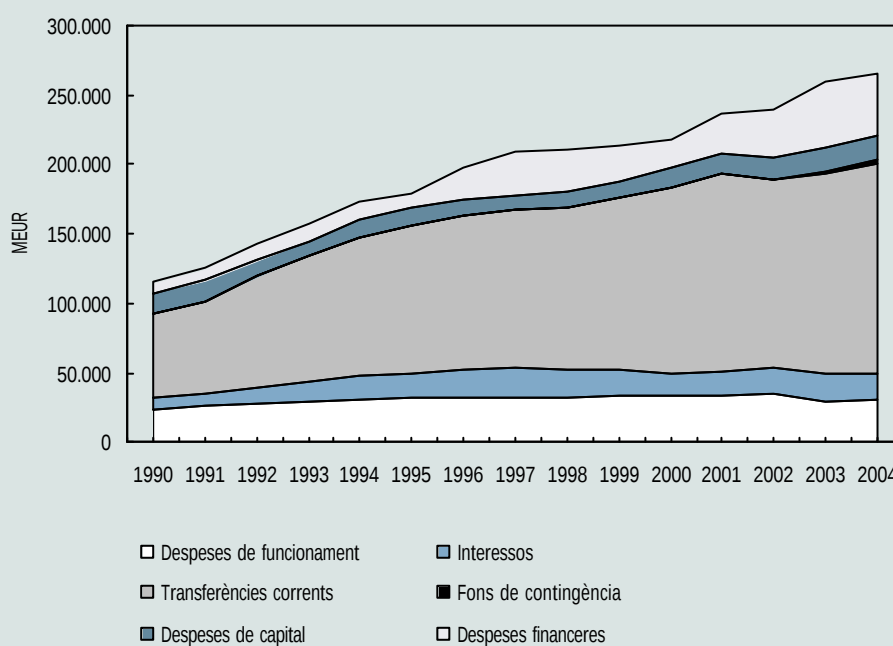
Pel que fa a la pressió fiscal en el període 1995-2004, cal apreciar que tot i que el pes sobre el PIB dels impostos directes i indirectes del pressupost consolidat¹² de l'Estat cau des d'un 28,4% del PIB l'any 1995 a un 24,6% l'any 2004 (amb una mitjana per al període d'un 27,2% del PIB), no succeeix el mateix si s'elimina l'efecte sobre els ingressos del nou model de finançament dels ens territorials i s'inclou en el càlcul la part dels tributs cedida als ens territorials. Així doncs, si als ingressos consolidats de l'Estat en concepte de tributs directes i indirectes s'hi suma la part cedida als ens territorials, s'observa que l'any 2004 la pressió fiscal se situa en un 29,7% del PIB, malgrat que la mitjana del període 1995-2001 és d'un 28,2%, amb un màxim d'un 28,7% l'any 1997 i un mínim d'un 27,5% l'any 1999.

¹² És a dir, s'inclouen les cotitzacions socials.

4.2. Despeses consolidades

En l'àmbit de les despeses els canvis s'expliquen pel procés de traspàs de serveis, com ara l'ensenyament i la sanitat, a les comunitats autònomes. Els trets més destacables són la pèrdua de participació de les despeses de funcionament (des d'un 20,4% a un 11,6%) i de les despeses de capital (d'un 11,7% a un 6,6%), enfront de l'augment de les operacions financeres des d'un 7,2% l'any 1990, fins un 16,8% l'any 2004. Els capítols que presenten increments superiors a la mitjana són els de transferències corrents (6,7%), actius financers (11,9%) i passius financers (13,1%). Així, mentre les despeses financeres creixen un 12,8%, les no financeres ho fan en un 5,3%.

Gràfic 9. Despeses consolidades 1990-2004

Font: Pressupostos generals de l'Estat.

La distribució de les despeses en termes absoluts, tal com es mostra al gràfic 10, posa de manifest la importància de les transferències corrents, que amb un import de 150.730,88 milions d'euros l'any 2004 són un 56,9% del pressupost total consolidat. Aquest percentatge, però, és només 3,8 punts més que l'any 1990.

5.

Conclusions finals

Els pressupostos generals de l'Estat per al 2004 segueixen les línies marcades en exercicis anteriors i fixen com a prioritats de despesa la seguretat ciutadana i la justícia, la despesa social i la inversió pública.

En termes consolidats, els comptes de l'Estat per a l'any 2004 estan marcats per un creixement d'un 4,2% de les despeses corrents, d'un 5% de les despeses de capital i d'un -6,1% de les operacions financeres. Les grans àrees d'actuació que presenten un creixement per sobre de la mitjana són les d'administració general i les de despesa social, amb taxes d'un 5,2% i un 6,8%, respectivament.

Pel que fa al ingressos consolidats, els pressupostos generals de l'Estat preveuen un creixement d'un 6,1% per als impostos directes i d'un 5,6% per als indirectes. Les figures impositives que mostren un creixement més elevat són l'impost de societats (14,3%), l'IVA (6,8%) i les cotitzacions socials (6,7%).

Finalment, i pel que fa a l'evolució dels pressupostos consolidats de l'Estat, els trets més destacables són, d'una banda, la pèrdua de pes dels impostos indirectes dins dels ingressos no financers i l'augment dels impostos directes i, d'una altra, la davallada de les despeses de funcionament, que cauen des d'un 22% de les despeses no financeres fins a un 13,9%, com a conseqüència del procés de traspàs de serveis a les comunitats autònomes.

P